

Slovenski postopek imenovanja v Evropsko komisijo – pomanjkanje slovenske državitvornosti in evropske vizije

1. Uvod

Medtem ko znotraj bruseljskega mehurčka nadnacionalne elite skupaj s svojimi nacionalnimi zavezniki premikajo stolčke med Komisijo, Svetom, Parlamentom, evropski projekt zunaj bruseljskega mehurčka poka po šivih. Nadnacionalne elite, zaverovane vase in očarane s procesi globalizacije, z vlogo multinacionalk ter mega-finančnih institucij, še naprej slabo razbirajo in poslušajo sporočila evropskih državljanov. Kolikor je le mogoče, ignorirajo sporočila evropskih državljanov in evropskih volivcev. Še naprej se pretvarjajo, da je mogoče Evropsko unijo voditi po dosedanjih vzorcih vsiljevanja tehnokratskih nadnacionalnih pravil od zgoraj navzdol, brez posluha in sodelovanja evropskih državljanov, lokalnih skupnosti, evropskih regij in držav članic. Po načelu »business as usual« - poslujmo kot doslej, saj se nič posebnega ne dogaja – gradijo hišice iz kart, kot je virtualna bančna unija in kot bo prihodnja energetska unija. Obenem zanemerjajo resnično potrebno evropsko socialno dimenzijo ter vse bolj poglobljajo prepad med privilegiranimi insajderji in izločenim večinskim evropskih prebivalstvom.

Posledično evropske institucije še nikoli doslej niso uživale tako nizke legitimnosti. Tudi nedavne evropske parlamentarne volitve so doživele najnižjo volilno udeležbo doslej. Resnični evropski procesi, izzivi in ovire so že zdavnaj preselile na druga področja, česar znotraj bruseljskega mehurčka še naprej ne želijo in niso sposobni zaznavati. Medtem pa evropski državljani, ne le tisti na periferiji in na evropskem jugu, temveč očitno v vse več jedrnih državah in regijah Unije, kričijo po spremembah v evropskih in nacionalnih politikah in spremembah glede evropskih prioritet. Dlje ko se bodo znotraj bruseljskega mehurčka pretvarjali, da je možno s procesi evropske integracije nadaljevati po utečenih tehnokratskih vzorcih brez alternativ, bolj se bo konflikt med privilegiranimi insiderji ter izločenim večinskim prebivalstvom poglobljal.

2. Evropske in nacionalne elite so vedno bolj odmaknjene od evropskih ekonomskih, socialnih in družbenih realnosti

To je evropski kontekst, v katerem je potrebno gledati na slovenski postopek samopredlaganja nekdanje slovenske premierke za evropsko komisarko. Je eden tistih primerov, ki ponazarjajo vse tisto, kar je narobe z usmeritvijo evropske integracije in z razvojem demokracije in demokratičnih postopkov odločanja v državah članicah – tako etabliranih kot novih članicah. Postopek samopredlaganja je pokazal popoln prezir glede razprave o prihodnjem razvoju EU, o vlogi Slovenije v teh procesih. Pokazal je tudi prezir do vedno večjega števila slovenskih predstavnic in predstavnikov, ki delujejo na strokovno najbolj zahtevnih mestih v različnih evropskih institucijah in bi lahko tudi na bolj izpostavljenih mestih predstavljali visoko dodano vrednost. Tako bo morebitna potrditev predloga s strani Evropskega parlamenta v očeh velike večine slovenskih državljanov nelegitimna. Takšna Evropska komisija že od začetka ne bo vlivala nobenega zaupanja v državi članici, kot je Slovenija. Že tako majhna legitimnost evropskih institucij, vključno s Komisijo, bo še nižja.

Ugibanja, kako je lahko predsednik Evropske komisije sploh sprejel takšno samokandidaturo, so različna. Najmanj verjetna se zdi razlaga o domnevnem evroskepticizmu. Veliko bolj verjetna je ravno obratna razlaga: gre za nagrado za nekritično sprejemanje vseh bruseljskih usmeritev in zahtev v preteklem letu, ne glede na to, za kako strokovno sporne in škodljive ukrepe in usmeritve je šlo. Kot kaže, imajo nadsocialne elite najraje takšne lokalne politike, ki ne premorejo lastnih razvojnih konceptov in strategij ter ne premorejo kritične presoje. Samopredlagana kandidatka še zdaleč ni prva takšna političarka, ki prihaja iz (pol)periferije. Toda vtis je, da je s svojim delovanjem uspela preseči svoje predhodnike in morda je to celo edini argument, ki govori v prid tej vsiljeni samokandidaturi: kot simbol parohialne servilnosti in kot prispevek slovenskega establišmenta k zgrešenim evropskim in nacionalnim ekonomskim, socialnim in razvojnim politikam. Ne pomaga prepevanje pesmi upora, če na vsakem koraku nato sprejemamo diktat s strani nadsocialne tehnokracije.

Kateri pa so bili najbolj zgrešeni ukrepi v preteklem letu, ki so predčasno zaključili vladni mandat na nacionalni ravni in prinesli evropsko komisarsko mesto na drugi strani? Začelo se je z nenadnim vnosom evropskega fiskalnega pravila v Ustavo Republike Slovenije in s sočasno odpravo večine referendumskih vprašanj. O vnosu fiskalnega pravila, o

njegovem izvajanju nenadoma ni bila več dopustna nobena razprava, o izvedbi in posledicah niso bile izdelane analize. Tudi primerjalna analiza držav, ki takšno pravilo poznajo in držav, ki takšnega pravila niso vnesla v ustavo, pa izvajajo kvalitetno, transparentno fiskalno politiko, niso bile opravljene. V ZDA, denimo, je pet Nobelovih nagrajencev za ekonomijo in še vrsta drugih vodilnih liberalnih ekonomistov (torej ne kakšnih utopičnih socialistov, kot bi si kdo poenostavljeno predstavljal) pisalo poleti leta 2011 [pismo ameriškemu predsedniku Obami](#) ter ga opozorilo pred negativnimi posledicami morebitnega vnosa ustavnega amandmaja o uravnoteženem proračunu v ameriško zvezno ustavo. Upočasnjena gospodarska rast v območju evrskega območja, nizka raven javnih in zasebnih investicij, naraščajoče neenakosti imajo veliko opravka z evropskim Fiskalnim paktom in vsiljenim vnosom fiskalnega pravila v nacionalne ustave, toda v EU teokratiki in evropski politiki ne dopuščajo nobene kvalificirane razprave. Heterogena skupina ameriških nobelovcev in drugih vodilnih ekonomistov je v zadnjem od sedmih argumentov opozorila, da preveliki varčevalni rezi ali preveliki dvigi davkov lahko ogrozijo že tako šibko okrevanje (gl. zgornjo povezavo na pismo). Podobno je opozoril glavni ekonomist IMF Blanchard, toda evropske elite pod vplivom teokratov in nemškega ordoliberalizma se na ta opozorila še naprej ne ozirajo.

Evropski odgovor na krizo je najbolje opisal Paul de Grauwe, belgijski monetarist, ki sedaj predava na LSE: evropske ukrepe je opisal kot na 'paniki temelječe varčevanje', ki pa bo negotovosti in nezaupanje finančnih trgov še poglobilo. Slovenski cikel (ne)odgovora na veliko finančno krizo in na slovenske finančne polome epskih razsežnosti je imel še nekaj dodatnih amplitud: najprej zanikanje razsežnosti krize, nato čakanje na francosko-nemški vlak, temu so sledili panični varčevalni ukrepi in nato še panični ukrepi razdolževanja.

V tem kontekstu smo bili v zadnjem letu priča razglašenemu pristopu k razdolževanju brez strateškega premisleka o tem, kaj in s kakšnimi cilji privatizirati, kaj in v kakšni obliki ohraniti v javni lasti z namenom zagotavljanja tehnološkega razvoja, krepitve zasebnega sektorja in razmaha podjetništva. Zaradi vseh ne-pojasnil v zvezi s privatizacijskimi koraki, podobno kot za nenaden in vsiljen vnos fiskalnega pravila v slovensko Ustavo ostaja vtis, da nobenega od korakov primarno ne počnemo zaradi vzpostavitve lastnega trajnostnega razvoja, temveč za to, da zadovoljimo zahtevam mednarodnih finančnih in tehnokratskim krogom.

Še ena od pomembnih in nenadnih, nepojasnjenih slovenskih odločitev je bila nasprotovanje uvedbi evropskega davka na finančne transakcije. Njen namen je bil poslati vsaj simbolično sporočilo velikim finančnim institucijam, da EU v prihodnje ne bo podpirala

finančnega kazino kapitalizma, toda Slovenija se je presenetljivo znašla v skupini držav, prijaznih in razumevajočih do velikih finančnih institucij in njihovih praks.

Ta pregled bi se lahko nadaljeval še z zelo nespretnim in slabo preišljenim uvajanjem nepremičninskega davka, ki bi lahko bil – če bi bil dobro načrtovan, postopen in ne bi po nepotrebnem še dodatno dušil obrtnikov, razvoja podeželja in podjetništva – koristen davek. Po drugi strani so ostale velike davčne utaje in beg kapitala v davčne oaze v Sloveniji nenaslovljena tema, razen nekaterih nesprejemljivih idej o davčni amnestiji.

Če povzamem, morebitno imenovanje za slovensko komisarko očitno ni nagrada za uspešno obsežno ekonomsko in socialno rekonstrukcijo Slovenije v smeri večje konkurenčnosti, bolj uravnoteženega in trajnostnega razvoja. Je nagrada za nekritično sprejemanje vsega, kar prihaja iz Bruslja ob odsotnosti lastne razvojne vizije. Je tudi zagotovilo, da bodo evropsko energetska politiko podobno kot doslej ustvarjali evropski energetska velikani namesto evropskega javnega interesa po raznolikih, obnovljivih virov energije v kontekstu bolj trajnostnega razvoja kot smo ga deležni doslej.

3. Alternativne razvojne strategije v EU in Sloveniji

V Sloveniji bi nujno potrebovali celovito, strokovno in objektivno razpravo o vlogi in delovanju naše države v Uniji. Tudi v EU je potreben temeljita razprava o perspektivi integracije za evropske državljane, regije in države članice. Evropske institucije in države članice nerešenih strukturnih, ekonomskih, finančnih, zaposlitvenih, socialnih, izobraževalnih in drugih izzivov niso uspele rešiti niti pred krizo, po krizi pa so se vsa omenjena neravnotežja le še poglobila. Zgolj občasni intervencijski ukrepi ECB ne predstavljajo drugega, kot kupovanja časa in poskusov prikrivanja dejstva, da so se EU in članice znašle v največji eksistencialni krizi od ustanovitve evropske integracije.

Evropski volivci jasno zahtevajo spremembe v smeri okrepljenih procesov demokratičnega odločanja na vseh ravneh odločanja ter začetek obsežne ekonomske in socialne rekonstrukcije evropske integracije od spodaj navzgor. Evropske in nacionalne vladajoče elite, zaverovane vas, so doslej uspešno ignorirale sporočila evropskih državljanov.

Ne drži, da v Sloveniji nimamo kandidatki z resnimi mednarodnimi dosežki. Pomislimo na evropsko odmevno poročilo o davčnih oazah in davčnih utajah, ki ga je pripravila bivša slovenska poslanka v Evropskem parlamentu. V davčnih oazah se izgublja evropski davkoplačevalski denar, zaradi česar je pripravila vrsto ukrepov, ki bi lahko

pomembno izboljšale prihodke v evropske proračune. Ni dvoma, da bi bili ti ukrepi zelo dobrodošli za evropske davkoplačevalce in blagohotne za načeto zdravje evropskih javnih financ, manj dobrodošli pa za multinacionalke, finančne institucije in evropsko plutokracijo. Nedavna preiskava Financial Times je opozorila, da je luksemburški nadvojvoda zadnjih 18 let predsedoval nastanku največje davčne oaze znotraj EU.¹ Prav od članstva v Komisiji, od integritete in kompetenc članov Komisije in Evropskega parlamenta bo odvisno, kako se bodo odvijale prihodnje evropske politike, vključno s problemom vseh vrst izogibanj in izigravanj davčnih pravil.

Možnosti ima Slovenija še na vrsti drugih področij: npr. na področju evropskega varstva potrošnikov, s čimer se sistematično ukvarja doslej edina slovenska generalna pravobranilka na Evropskem sodišču. Nato je tu še področje mednarodne humanitarne in razvojne pomoči, pa tudi pravil svetovne trgovine, kjer je nujno potreben premislek, kako uravnotežiti dosedanja pravila svetovne trgovine, pisana pretežno na kožo multinacionalkam, z javnim interesom v razvitih in razvijajočih se državah, vključno z vzpostavljanjem delovno-pravnih, socialnih, okoljskih standardih ter preprečevanjem vseh vrst izogibanja davčnim obveznostim. Tudi na tem področju bi lahko bil slovenski prispevek velik.

Prihodnji razvoj EU in procesov globalizacije, kjer igra EU eno od ključnih vlog, bi moral iti v smeri krepitve priložnosti državljanom, lokalnim skupnostim, regijam in državam članicam. Iti bi moral v smeri bolj uravnoteženega, bolj vključujočega in bolj raznolikega ekonomskega, socialnega in demokratičnega razvoja. Prav nasprotno usmeritvi, v katero nas potiska evropski politični establišment in evropska tehnokracija. Za krepitev evropskega demokratičnega diskurza, za krepitev bolj transparentnih procesov odločanja šteje [vsak glas](#), [vsaka pobuda](#) in [vsaka ideja](#).

¹ Financial Times, 8. julij 2014: *Juncker faces dilemma over EU tax probe into Grand Duchy*, James Fontanella-Khan:

“...During Mr Juncker’s [18-year premiership](#), which ended last year after he [lost his parliamentary majority following a general election](#), Luxembourg became the EU’s biggest tax haven. Critics say it attracted billions of dollars and euros from individuals and companies seeking to evade taxes in their home countries. Since the 1980s the country’s financial sector has grown from virtually nothing to a €3tn business....”